

พิธีกรรมเลี้ยงผี: ที่พึ่งแห่งชีวิตของชาวเขมรบ้านหัวสำโรง อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลักขณา ชานุ
อาจารย์กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทนำ

การดำรงอยู่ของสังคมหรือชุมชนหนึ่ง ๆ นอกเหนือจากองค์ประกอบหลักคือ มนุษย์แล้ว ยังคงมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อที่ถูกกำหนดขึ้นมาด้วยเหตุปัจจัยบางประการร่วมอยู่ด้วย บางอย่างเป็นไปเพื่อการสร้างบุญกุศลทางศาสนา บางอย่างเพื่อแสดงความเป็นชาติพันธุ์หรือความเป็นพวกพ้องเดียวกัน และบางอย่างก็เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม วิถีต่างๆ เหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้คน ในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและมีความสุข

ในอดีต มนุษย์มีความเชื่อว่า ความสุขหรือความทุกข์ที่ได้รับเกิดจากการกระทำของวิญญาณ วิญญาณหรือผีที่นับถือของคนในแต่ละท้องถิ่นนั้น อาจแตกต่างกันออกไปตามชาติพันธุ์และความเชื่อ เช่นการนับถือผีเจ้านาย ผีป่า ผีบ้าน หรือผีบรรพบุรุษ ซึ่งผู้ที่นับถือผีเชื่อว่า ดวงวิญญาณบรรพบุรุษสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่ลูกหลานได้ จึงก่อให้เกิดธรรมเนียมในการแสดงออกต่อผีหรือวิธีการบวงสรวงเซ่นไหว้เพื่อให้ผีพอใจและช่วยปกป้องรักษาลูกหลานให้มีความสุข เช่น พิธีเลี้ยงผีเมืองของชาวไต หมู่บ้านไม้ซุง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พิธีเลี้ยงผีงานปีบ้านเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น หมู่บ้านหัวสำโรง อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีความเชื่อในเรื่องผีซึ่งเรียกว่า ผีเขมร เหตุที่เรียกว่า ผีเขมรนั้น เป็นเพราะกลุ่มคนดั้งเดิมที่ทำพิธีนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายเขมร แต่ภายหลังจากที่มีคนเชื้อสายอื่นๆ ย้ายเข้ามาทำให้มีการนับถือผีประเภทอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ผีเจ้านาย ผีข้าหลวง กุมาร เป็นต้น สำหรับผู้มีเชื้อสายเขมรนั้น ผีเขมร นับว่ามีอำนาจต่อการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนและเป็นสิ่งที่พึ่งทั้งทางใจทางกาย ต่อลูกหลานอย่างยิ่ง ดังจะได้กล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของบทความ

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนของพิธีเลี้ยงผีเขมร รวมถึงแสดงให้เห็นความสำคัญของพิธีกรรมที่มีบทบาทต่อชุมชน ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ โดยข้อมูลที่นำเสนอั้นมาจากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยประกอบพิธีหรือร่วมพิธี¹ ของหมู่บ้านหัวลำโรง อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหัวลำโรง

บ้านหัวลำโรงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จากคำบอกกล่าวเล่าขานของผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่อ ๆ กันมา ถึงที่มาของคนไทยเชื้อสายเขมรในหมู่บ้านหัวลำโรงว่า คนกลุ่มแรกที่มาอาศัยอยู่บริเวณบ้านหัวลำโรงในปัจจุบันนี้เชื่อว่าเป็นชาวเขมรที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาประเทศไทยในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช² โดยใช้เส้นทางผ่านมาทางจังหวัดปราจีนบุรี เมื่อมาถึงบริเวณบ้าน ดงพระรามผู้ถูกกวาดต้อนบางกลุ่มแยกย้ายกันตั้งถิ่นฐาน และมีกลุ่มหนึ่งที่แยกออกมาทางทิศตะวันตกมุ่งสู่เมืองชายทะเล โดยมีผู้นำกลุ่มชื่อเนี้ยะแก้วและเนี้ยะซาน เมื่อเดินทางมาถึงบริเวณที่เป็นหมู่บ้านหัวลำโรง ในปัจจุบัน คณะเดินทางเห็นมีต้นลำโรงอยู่พิจารณาแล้วว่าเป็นพื้นที่เหมาะสมจะตั้งหลักแหล่ง จึงพากันสร้างบ้านเรือนบริเวณนี้ โดยเนี้ยะแก้วเลือกสร้างบ้านอยู่บริเวณบ้านใน³ ซึ่งเป็นที่ดอนเหมาะแก่การสร้างบ้าน ส่วนเนี้ยะซานสร้างบ้านบริเวณริมทางเข้าหมู่บ้านบริเวณท่าเรือ⁴ หรือบริเวณศาลเจ้าพ่อซานในปัจจุบัน ที่มาของชื่อหัวลำโรงนั้น สันนิษฐานว่า อาจมาจากบริเวณที่เนี้ยะซานอาศัยอยู่มีโรงเรือนอยู่บริเวณริมทาง 3 หลังหรือ 3 โรง คนจึงเรียกเพี้ยนเป็นลำโรง หรืออาจจะตั้งตามชื่อหมู่บ้านเดิมของตนที่พระตะบอง หรืออาจจะเรียกตามต้นลำโรงใหญ่ทางเข้าหมู่บ้านก็ได้ ส่วนคำว่าหัวนั้นเพิ่มเข้ามาภายหลัง หลังจากที่ชาวเขมรมาตั้งรกรากอยู่บริเวณบ้านหัวลำโรงได้ระยะหนึ่งภายหลังก็มีคนลาวที่ย้ายมาจากหมู่บ้านกลาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เข้ามาอยู่ในบริเวณที่

¹ รายละเอียดข้อมูลและวันเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ท้ายบทความ

² ผู้บอกข้อมูล นายแพทย์ชำนาญ สรรวมสิริ

³ ปัจจุบันคือ หมู่ 1 ตำบลหัวลำโรง

⁴ สาเหตุที่เรียกว่าท่าเรือ เพราะในสมัยก่อนบริเวณนี้ใช้เป็นท่าเรือขนส่งข้าวและสินค้าต่าง ๆ

เรียกว่าบ้านกลางหัวสำโรง และมีชาวจีนที่เข้ามาค้าขายอยู่ที่อำเภอพนมสารคาม โยกย้ายมาอยู่บริเวณหัวสำโรงในปัจจุบัน โดยประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น เผาถ่าน ปลุกผัก ต่อมาก็มีคนจีนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามาทำการค้าในตลาดหัวสำโรงจนถึงปัจจุบัน

1. วัฒนธรรมเขมรในหมู่บ้านหัวสำโรง

เมื่อชาวเขมรมาตั้งถิ่นฐานบ้านช่อง สิ่งที่เข้ามาพร้อมกับผู้คนคือ ประเพณี วัฒนธรรม หรือธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติในถิ่นเดิมสำหรับชาวเขมรที่บ้านหัวสำโรง นั้นสิ่งที่ยังหลงเหลือและช่วยบ่งบอกถึงรากทางวัฒนธรรมเขมรนั้นมีปรากฏให้เห็นอยู่ ได้แก่ ภาษาพูด เพลงพื้นบ้าน สิ่งก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ ความเชื่อ และพิธีกรรม

1.1 ภาษาพูด การสื่อสารด้วยภาษาเขมรนั้นยังมีบางหมู่บ้านที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในหมู่ 10 ส่วนหมู่ 7 หมู่ 6 และหมู่ 2 ในอดีตเชื่อว่าคงมีการพูดกันในหลายวัย แต่ในปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ยังสื่อสารด้วยภาษาเขมรแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสารแล้วแต่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานแทน

1.2 เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในหมู่บ้านหัวสำโรงเป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นเขมร คือ เพลงที่ใช้ร้องเล่น คำร้องเป็นภาษาเขมร เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว เช่น เพลงเมินลออ

1.3 สิ่งก่อสร้าง สิ่งก่อสร้างในหมู่บ้านที่มีความน่าสนใจคือ บ่อน้ำที่อยู่ภายในบริเวณวัดหัวสำโรง ลักษณะของบ่อน้ำนี้ มีลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยม แตกต่างไปจากบ่อน้ำที่พบเห็นโดยทั่วไปที่เป็นวงกลม ไม่มีการวางวงบ่อ รอบ ๆ บ่อ มีการก่อเป็นรั้วหรือระเบียงขึ้นมาสู่ระดับเข้า ฉลุลายลงบนหินทรายหยาบคล้าย การแกะสลักในลักษณะศิลปะของเขมร แต่ขณะเดียวกันก็มีบางภาพที่มีการสลักเป็นรูปคนและจักรยานคันใหญ่ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า การสร้างสถานที่แห่งนี้ อาจทำขึ้นในราวสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะจักรยานเริ่มเข้ามาในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 สาเหตุที่คาดว่าสิ่งก่อสร้างนี้เป็นศิลปะตามแบบเขมรเพราะทั้งรูปทรงของบ่อและการวางผังของสถานที่มีลักษณะเหมือนการวางผังของปราสาทในประเทศกัมพูชา

1.4 เคียวเกี้ยวข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ของเขมรที่ยังหลงเหลือให้เห็นในหมู่บ้านหัวลำโรงคือเคียวเกี้ยวข้าว ซึ่งมีลักษณะโค้งงอสามแฉก มีด้ามจับที่โค้ง ด้านมีคมใช้เกี้ยวข้าว อีกด้านเป็นไม้ที่มีความโค้งใช้สำหรับดึงต้นข้าว ให้โน้มลงมาเพื่อเกี้ยวได้ง่ายขึ้น

ภาพสลักเสาวิมระเบียงลูกทรง ครอบบ่อน้ำ

เคียวเกี้ยวข้าวเขมร

2. ความเชื่อเกี่ยวกับผีของคนไทยเชื้อสายเขมรบ้านหัวลำโรง

ความเชื่อและพิธีกรรมที่บ่งบอกความเป็นชุมชนเขมรอย่างเด่นชัด คือ การนับถือผี ผีที่ชาวเขมร นับถือกันในหมู่บ้านอาจแยกได้เป็นสองประเภท คือ ผีที่นับถือว่าเป็นเจ้าพ่อ และผีที่เป็นผีบรรพบุรุษ

2.1 ผีที่นับถือว่าเป็นเจ้าพ่อ มีอยู่ 2 แห่งคือ เจ้าพ่อแก้ว และเจ้าพ่อซาน เจ้าพ่อทั้งสองนี้เป็นที่เคารพนับถือของชาวเขมรในชุมชนเป็นอย่างมาก โดยชาวบ้าน เชื่อกันว่าเจ้าพ่อซานคือหัวหน้าของกลุ่มชนเขมรที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ชื่อว่าเนียซานนั่นเองส่วนอีกแห่งคือเจ้าพ่อแก้ว ผู้เขียนสันนิษฐานว่าเจ้าพ่อแก้วและเจ้าพ่อซานเป็นคนเขมรเพราะมีชื่อคล้ายกับ ผู้นำกลุ่มคนเขมรที่ถูกกวาดต้อนเข้ามา โดยเนียแก้วเป็นเพื่อนสนิทกับเนียซาน มีการแบ่งที่อยู่และการปกครองกันคือเนียแก้วอยู่บริเวณบ้านในและเนียซาน อยู่บริเวณท่าเรือ หลังจากทั้งสองซึ่งถือว่าเป็นหัวหน้าหมู่บ้านเสียชีวิตลง ชาวบ้าน จึงสร้างศาลเจ้าไว้เป็นตัวแทนคือ ศาลเจ้าพ่อแก้วตั้งอยู่ในบริเวณตลาดหัวลำโรง และศาลเจ้าพ่อซานตั้งอยู่บริเวณท่าเรือ เจ้าพ่อทั้งสองนี้ นับว่ามีอิทธิพลต่อการ ดำรงชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างมาก เพราะชาวบ้านต่างใช้เป็นที่พึ่งทางใจ กล่าวคือ หากผู้ใดมีเรื่องเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ เช่น ต้องไป เกณฑ์ทหาร ไปแข่งขันหรือมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่เกิดขึ้น ก็มักจะมาบนศาล

เจ้าพ่อแก้วหรือเจ้าพ่อซานเสมอ ดังธรรมเนียมปฏิบัติที่ปรากฏให้เห็นและสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน สามารถใช้เป็นเครื่องบ่งบอกได้ถึงความอิทธิพลของศาลเจ้าทั้งสองแห่งนี้ คือ

2.1.1 ธรรมเนียมแห่ناقไปศาลเจ้าพ่อซาน การอุปสมบทของชาวหัวลำโพงมีธรรมเนียมที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ก่อนพิธีทำขวัญนาค ในเวลาเย็นจะต้องแห่ناقไปที่ศาลเจ้าพ่อซาน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าเจ้าพ่อท่าเรือ⁵ ขบวนแห่นักจะมีแตรง หรือกลองยาว นำขบวนไปขึ้นอยู่กับเจ้าภาพงานจะหามาเพื่อความสนุกสนาน หน้าขบวนแห่จะมีชาวบ้านมารำหน้าขบวนนำนาคออกจากวัดไปที่ท่าเรือ เมื่อไปถึงจะให้นาคและพ่อแม่เข้าไปจุดธูปบอกเจ้าพ่อซานเพื่อขอขมาและขอลาอุปสมบท เปรียบเสมือนการบอกเจ้าของบ้านเพราะเจ้าพ่อซานเป็นเจ้าที่เจ้าทางที่อยู่มาก่อน จากนั้นพวกนางรำที่มาด้วยก็จะมาพ้อนำหน้าศาลด้วยความสนุกสนานครื้นเริง เมื่อเสร็จสิ้นแล้วจึงแห่ناقกลับไปที่วัด เพื่อทำขวัญนาคและเตรียมอุปสมบทในวันรุ่งขึ้น การแห่ناقไปศาลเจ้าพ่อซานนี้ ทุกคนที่บวชที่วัดหัวลำโพงจะต้องไปทำพิธีลาเพื่ออุปสมบท ไม่ไปไม่ได้ หากมีเหตุสุดวิสัย เช่น ฝนตกแรง ไม่สามารถจะเดินทางไปได้ จะต้องจุดธูปบอกกล่าว

2.1.2 ธรรมเนียมการบนศาลเจ้าพ่อแก้ว การบนนี้กระทำเมื่อคนในชุมชนมีเรื่องเดือดร้อน ไม่สบาย หรือจะเดินทางไปยังถิ่นอื่น ไปแข่งขันต่าง ๆ จะมีการมาบนกับเจ้าพ่อแก้วขอให้สมหวัง เมื่อได้สิ่งที่บนตามประสงค์แล้วจึงมาแก้บน สิ่งของที่ใช้แก้บนขึ้นอยู่กับผู้บนว่าจะแก้บนด้วยสิ่งใด แต่ส่วนใหญ่จะใช้เหล้า หัวหมู ไก่ต้ม มะพร้าวอ่อน และขนมเปี๊ยะ ทั้งนี้เวลาที่มีการบนบานไม่ว่าจะบนที่ศาลเจ้าพ่อแก้วหรือเจ้าพ่อซานก็ตาม จะต้องกล่าวนามของเจ้าพ่อทั้งสองขณะบน เพราะถือว่า เจ้าพ่อทั้งสองนี้เป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก อีกประการหนึ่งเพื่อให้เจ้าทั้งสอง ได้ช่วยเหลือผู้ที่มาบนได้เต็มที่

2.1.3 การทำบุญประจำปีและการเลี้ยงประจำปีของเจ้าพ่อซาน นอกจากในพิธีอุปสมบทและการบนแล้ว ในวันสงกรานต์จะมีการนิมนต์พระภิกษุไปสวดบริเวณศาลเจ้าพ่อซาน ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญเลี้ยงพระ เมื่อเสร็จ

⁵สาเหตุที่เรียกว่าเจ้าพ่อท่าเรือ เพราะในสมัยก่อนบริเวณนี้ใช้เป็นท่าเรือสำหรับขนส่งข้าวและแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ ของคนในชุมชนและต่างชุมชน จึงทำให้เรียกรวมไปว่าเป็นเจ้าพ่อท่าเรือเพราะอยู่ในบริเวณเดียวกัน

พิธีสงฆ์แล้ว ผู้ที่มาร่วมงานจะร่วมกันเล่นการละเล่นต่างๆ ในบริเวณศาลเจ้าพ่อซาน เช่น มอญซ่อนผ้า ปิดตาตีกับ โยนสบ้า แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงพิธีสงฆ์อย่างเดียว ไม่ได้ร่วมกันเล่นการละเล่นต่างๆ เพียงแต่พูดคุยและรับประทานอาหารร่วมกันเท่านั้น ส่วนพิธีเลี้ยงประจำปีของเจ้าพ่อซานจะมีพิธีคล้ายกับเลี้ยงผีแต่มีกำหนดวันแน่นอนคือวันที่ 6 เดือน 6 ของทุกปี

2.2 ผีที่เป็นผีบรรพบุรุษ ผีบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายเขมร หมายถึง ผีปู่ตายายที่ล่วงลับไปแล้วแต่วิญญาณยังคงวนเวียนคอยช่วยเหลือลูกหลานให้มีความสุขสบายรวมถึงลงโทษลูกหลานที่ประพฤติตนไม่ดี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีบรรพบุรุษของชุมชนมี 3 พิธีกรรมคือ การเซ่นโดนตา เบบาจาดุม และพิธีเลี้ยงผีเขมร

2.2.1 การเซ่นโดนตาหรือแซนโดนตา คือ พิธีกรรมที่ลูกหลานจัดขึ้นเพื่ออุทิศอาหารไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านจะทำพิธีนี้ในเดือน 10 ตรงกับวันสารทไทย เริ่มจากเข้าไปทำบุญที่วัด เมื่อถึงเวลาเย็นจะมีการเซ่นให้ปู่ตายายที่ล่วงลับไปแล้ว โดยมีเครื่องเซ่นคือ ข้าวต้มหมู ข้าวต้มกล้วย กระยาสารท ไก่ต้ม เหล้า ส้ารับกับข้าวคาว หวาน คือ ข้าวสุกคว่ำใส่ขาม 4 ขาม 1 ส้ารับ กับข้าว 4 ถ้วย 1 ส้ารับ และ ของหวาน 4 ถ้วย 1 ส้ารับ เมื่อเตรียมเครื่องเซ่นเรียบร้อยแล้ว จะจุดธูป เทียน บักที่เครื่องเซ่นทุกอย่าง อย่างละ 1 ดอก จากนั้นรินเหล้าใส่แก้ว แล้วเรียกผีปู่ตายายให้มากินเครื่องเซ่น โดยเรียกเป็นภาษาเขมร รอรยะหนึ่งจึงนำเหล้าไปเททั้งในร่อง⁶ จากนั้นจึงขยี้ส้ารับอาหารให้เคลื่อนที่จากเดิมเล็กน้อยแล้วรินเหล้าใส่แก้วอีกครั้งที่สอง สักครู่ก็นำเหล้าไปเททั้งในร่องอีก ทำเช่นนี้จนรินเหล้าใส่แก้วครบสามครั้ง เมื่อใกล้เสร็จพิธีจะนำข้าวในส้ารับมา 1 ถ้วย และจับเครื่องเซ่นอย่างละเล็กน้อยใส่ในขาม แล้วรินเหล้าใส่เรียกว่า จับจำแน จากนั้นนำขามนี้ไปวางไว้ริมทางอาจเป็นทางสามแพร่งหรือไม่ก็ได้ และกรวดน้ำ เป็นอันเสร็จพิธี

2.2.2 เบบาจาดุม หรือ เบบาจาดุม คือ พิธีเซ่นไหว้ผีปู่ตายายเมื่อลูกหลานแอบลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงานที่เรียกว่า ผิดผี ซึ่งลูกหลาน

⁶เป็นการเทเหล้าทั้งห้องร้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าผีบรรพบุรุษได้กินอาหารหมดไปแล้ว จึงนำของใหม่มาให้อีก และในปัจจุบันเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงสมมติให้ปากคนเป็นเหมือนร่องคือให้กินแทนที่จะเททั้งนั้นเอง

ที่ทำผิดจะต้องมาบนหรือให้ญาติพี่น้องบนให้ก็ได้ หากเจ้าตัวไม่มาทำ ญาติพี่น้องต้องทำแทน โดยหาคนมาเป็นตัวแทนทั้งฝ่ายชายและหญิง วิธีการคล้ายกับการแต่งงานจริง แต่สิ่งของหรือเงินทองอาจจะลดจำนวนลง ไม่มีพิธีสงฆ์ ไม่หลั่งน้ำสังข์ บ่าวสาวจะต้องกราบรับดอกหมาก ด้านขวา ด้านซ้าย และด้านหน้า จากนั้นคนที่ร่วมพิธีจะช่วยกันชั้ดดอกหมากให้เป็นอันเสร็จพิธี

2.2.3 พิธีเลี้ยงผีเขมร ถือว่าเป็นพิธีที่สำคัญของผู้มีเชื้อสายเขมรอย่างยิ่ง การเลี้ยงผีเขมรนี้มีการจัดสองวาระคือ เลี้ยงประจำปี (งานปี) เป็นการเลี้ยงที่จัดขึ้นทุกปีเพื่อขอบคุณผีบรรพบุรุษที่ช่วยปกป้องรักษาดูแลลูกหลานให้สุขสบาย โดยหมู่บ้านที่มีพิธีเลี้ยงผีเขมรได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 จะทำในเดือนหก สำหรับหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 10 จะเลี้ยง 3 ปี 1 ครั้งในเดือนสี่ และอีกวาระหนึ่งคือเลี้ยงเมื่อมีการบนบาน

การเลี้ยงผีเมื่อมีการบนจะมีขั้นตอนของการบนก่อน คือ บ้านใดบ้านหนึ่งมีคนเจ็บป่วย เมื่อพาผู้ป่วยไปหาหมอรักษาด้วยวิธีการใดก็ไม่หาย จึงไปหาหมอดูซึ่งเป็นหมอดูทั่วไปในหมู่บ้านที่รู้เรื่องของผีเขมรดูให้ว่าป่วยด้วยเหตุใด ในหมู่บ้านหัวลำโรงมีหมอดูที่สามารถดูเรื่องนี้ได้คือ ครูสง่า สระบุรีนทร์ เมื่อดูแล้วบอกว่าเกิดจากการกระทำของผีบรรพบุรุษ ญาติของผู้ป่วยจะไปหาช่างทรง เพื่อให้ทำการขึ้นหิ้งให้ โดยผู้ป่วยหรือญาติจะนำขันห้าไปหาช่างทรง (บางแห่งไม่จำเป็นต้องใช้ขันห้า) เมื่อไปถึงให้ช่างทรงทำพิธีบนบานที่หิ้ง โดยช่างทรงจะจุดธูปเชิญผีบรรพบุรุษมาถาม ว่าผู้ป่วยผิดผีผู้ใด ตัวใด ถ้าทำผิดแล้วก็ขอให้อภัย และขอให้หายจากโรค ถ้าหายแล้วจะมาเลี้ยงผีเพื่อเป็นการตอบแทนให้ หลังจากบนแล้วเมื่อผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น ก็จะมาเลี้ยงผีตามที่ได้บนไว้ แต่หากไม่หายก็ไม่ต้องเลี้ยง ในการทำพิธีไม่ว่าจะเป็นงานปีหรือในกรณีที่เป็นการบนบาน ส่วนใหญ่จะทำการบ้านของช่างทรง แต่ในบางกรณีที่ผู้ป่วยเกิดเจ็บป่วยมาไม่ได้ จะให้ช่างทรงไปทำพิธีให้ที่บ้าน

3. องค์ประกอบของพิธีเลี้ยงผีเขมร

3.1 สถานที่ในการประกอบพิธี การจัดสถานที่ประกอบพิธีเลี้ยงผีจะแตกต่างกันเล็กน้อยคือ หมู่ 6 และหมู่ 10 จะนำผ้าขาวมาชิงบริเวณข้างฝาเพื่อเป็นฉากในการทำพิธี ส่วนหมู่ 1 หมู่ 2 จะนำผ้าขาวยาวประมาณ 1 เมตร

กว้างประมาณ 1 เมตร มาผูกกับเชือกซึ่งบนเพดานบ้าน มุมผ้าทั้ง 4 ด้านและตำแหน่งกลางผ้ามีดอกไม้ประดับทำจากใบพลู 2 ใบประกบกัน ตรงกลางมีดอกลั่นทมห้อยอยู่ที่ชายผ้า บริเวณนี้เรียกว่าใบदान ใช้เป็นเหมือนโรงพิธี

เพดาน หรือ ใบदान เสมือนโรงพิธี

เครื่องเซ่นในพิธีเลี้ยงผี

ด้านล่างใช้เป็นที่สำหรับทำพิธี โดยมีเครื่องเซ่นต่างๆ วางไว้ ด้านเหนือสุด ตรงกลางคือจวม ต่างๆ ถัดมาสองข้างเป็นจวมตะไบักสำหรับบ้านที่มีผีครู ขึ้นต่อมาเป็นบายปะลึง ไตัก พานวางผ้าขาว ข้าวต้มมัด กล้วย ไก่ต้ม อาหารคาว 1 สำรับ อาหารหวาน 1 สำรับ และ ข้าวสวย 1 สำรับ บริเวณที่เป็นที่หนึ่งของร่างทรงจะมีผ้านวมปูรองไว้ เพราะเวลาผีเข้าแล้ว บางครั้งผีบางตัวจะแสดงอาการ กระโดดรุนแรงอาจทำให้ร่างทรงที่มีอายุมากแล้วได้รับบาดเจ็บ

บายปะลึง คือ พานสำหรับทำขวัญคนทรง

ไตัก ประจำแต่ละตระกูล

3.2 เครื่องประกอบพิธี เครื่องประกอบพิธีได้แก่ จวม จวมตะไบัก บายปะลึง⁷ ไตัก⁸ สิ่งที่สำคัญมากในการทำพิธีคือ จวม จวมนี้เป็นเสมือนตัวแทน

⁷ พานที่บรรจุเครื่องใช้ของร่างทรง ได้แก่ เสื้อผ้า น้ำมันใส่ผม หวี กระจก มีดโกน สายสิญจน์ ใช้สำหรับเรียกขวัญร่างทรงเมื่อเสร็จพิธี

⁸ ไตัก ลักษณะคล้ายพานแว่นฟ้า เป็นอุปกรณ์หลักในการทำพิธี ทุกบ้านที่มีร่างทรงจะต้องมีไว้ประจำ โดยปกติจะเก็บรักษาไว้บนหิ้ง เมื่อถึงเวลาเลี้ยงผีจะต้องนำลงมาประกอบพิธีทุกครั้ง

ของผีบรรพบุรุษแต่ละตัว ถ้ามีผีลืบทัว ก็จะใช้จวม ลืบทัว วิธีการทำจวมโดย โครงสร้างแล้วส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน แต่บางบ้านอาจมีลักษณะพิเศษหรือ แปลกแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยคือ ตามปกติจะใช้ต้นกล้วยตัดเป็นท่อนเล็กลง ข้อนกันเป็นชั้น แต่บางบ้านที่แตกต่างอาจใช้ ลูกมะพร้าวที่ปอกเปลือกเฉพาะ ส่วนบน มาเป็นที่ใช้สำหรับปักดอกกลิ่นหอมแทน วิธีทำจวม มีดังนี้ คือ

1. นำต้นกล้วยมาตัดเป็นท่อนแล้วควั่นเป็นชั้นๆ ข้อนกันจนครบห้าชั้น ใส่จากใหญ่ไปหาเล็ก

2. ชั้นบนสุดปักด้วยหมากลูกเล็ก จำนวน 7 ก้าน

3. ชั้นที่สองปักด้วยใบพลูที่พันกับไม้จำนวน 7 ก้าน

4. ชั้นที่สามปักด้วยข้าวตอกติดกับก้านไม้ เจ็ดก้าน

5. ชั้นที่สี่ปักด้วยกลีบบัวที่เสียบไม้หักกลีบ เจ็ดก้าน

6. ชั้นที่ห้าปักด้วยดอกกลิ่นหอมเลือกดอกสวย ๆ ห้าดอก บนยอดทำจากเกสร ดอกบัวเจ็ดก้าน

7. จากนั้นหุ้มด้วยใบตาล จวมที่หุ้มด้วยใบตาลนี้ใช้สำหรับผีที่ตัวใหญ่ที่สุด หรือผีที่เป็นหัวหน้า 1 จวม

นอกจากนี้ยังมีจวมที่ใช้ใบมะพร้าวหุ้มแทนใบตาลโดยรอบเพื่อเป็นตัวแทน ของผีที่ใหญ่รองลงมา ส่วนผีตัวอื่นๆ ไม่ต้องใช้ใบไม้หุ้ม ชั้นสุดท้ายเป็นดอก กลิ่นหอม เป็นอันเสร็จ ดอกกลิ่นหอมนี้กล่าวกันว่า เป็นดอกไม้ที่ผีชอบมากกว่าดอกไม้ ชนิดอื่น อาจเป็นสิ่งที่แสดงถิ่นฐานดั้งเดิมของผีและเป็นการระลึกถึงถิ่นที่ตนจาก มาคือประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ดอกกลิ่นหอมยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์ โบราณของคนกลุ่มนี้ผ่านพิธีกรรมด้วย

นอกจากจวมรูปแบบปกติแล้ว บางบ้านจะมีจวมสำหรับผีครู เรียกว่า จวมตะโบก วิธีทำคือนำต้นกล้วยหรือมะพร้าว 1 ลูก ถ้าเป็นต้นกล้วยตัดประมาณ 15 เซนติเมตร นำมาปอกเปลือกให้ปลายส่วนหยอดมีลักษณะมนโค้ง นำใบพลู บางแห่งใช้ใบขนุน 3 ใบ ปักรอบๆ มีลูกหมากหนึ่งลูกปักด้านบน

3.3 เครื่องเซ่น เครื่องเซ่นที่ใช้ในการประกอบพิธีนั้น จะเลือกเครื่องเซ่น ชนิดต่างๆ เพื่อให้ถูกใจผี ซึ่งประกอบด้วยอาหารคาว หวาน ผลไม้ เครื่องดื่ม และ กระจกเปราะ การ ดังนี้

1. อาหารคาว ได้แก่ ไก่ต้ม 1 ตัว กับข้าวสองถึงสามอย่าง ข้าวสวย 4 ถ้วย

2. อาหารหวาน ได้แก่ ข้าวต้มมัด ข้าวต้มหมู ถือเป็นอาหารของชาวเขมร และชนมหวาน สี่ถ้วย

3. ผลไม้ ได้แก่ กัลยน้ำว่า จำนวนหวีตามแต่จะกำหนดในแต่ละบ้าน เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการทำพิธีเพราะเชื่อว่าเป็นผลไม้ที่ฝัชอบมาก ในการเลือก กัลยน้ำ ต้องเลือกใช้กัลยน้ำว่าที่ไม่มีตำหนิ รอยมีดขีดขีด หรือ เลือกหวีที่สวยงามที่สุด นอกจากนี้มีมะพร้าวอ่อน และอาจมีผลไม้ต่าง ๆ ตามฤดูกาลเพิ่มเติมด้วยได้

4. เครื่องดื่ม ได้แก่ เหล้าขาว น้ำอัดลม ทั้งนี้ เหล้าขาว ใช้สำหรับให้ผีดื่ม และใช้สำหรับพ่นให้ลูกหลาน หรือผู้ป่วยด้วย นอกจากนี้ลูกศิษย์ที่มาร่วมงานอาจ นำเหล้าและน้ำอัดลมมาเอง เพื่อใช้เข้าร่วมพิธีเสมือนผ่านการปลุกเสก เมื่อเสร็จ พิธีแล้วก็จะนำกลับไปรับประทานที่บ้าน โดยเชื่อว่าจะทำให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

ทั้งนี้อาหารคาวหวานในแต่ละบ้านที่ใช้ในพิธีจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผีแต่ละบ้านนั้นชอบสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็น หัวหมู หัววัว หรือ ผลไม้ ตามแต่ผี ต้องการโดยบอกผ่านร่างทรง

5. กระทงเปรอะการ เป็นกระทงทำจากใบตอง กลัดด้วยไม้กลัด 4 มุม เป็นกระทง ผูกเชือกที่ปากกระทงทั้ง 4 ด้าน ในกระทงใส่ข้าวสวย อาหารคาว หวานอย่างละนิดหน่อย หมากร พลุ บุหรี่ และธูป 1 ดอก ใช้สำหรับเซ่นผีบ้านผีเรือนเพื่อบอกกล่าวว่ามีกรทำพิธีเลี้ยงผี

3.4 ผู้ร่วมพิธี ผู้ที่จะร่วมพิธีเลี้ยงผี ได้แก่ ร่างทรง หัวไม้ (ผู้ขับร้องเพลง เซียวผี) นักดนตรี คนปักจวม พิเลียง ล่าม ผู้นำสาร นอกจากนี้หากเลี้ยงเมื่อมีการ บบนานจะมีผู้ป่วยที่ขอบนไว้และผู้สนใจร่วมพิธี

1. ร่างทรงหรือคนทรง คือ บุคคลที่ยอมให้ผีมาเข้าหรือควบคุมตนเอง ใน ขณะที่มีสติสัมปชัญญะสามารถรับรู้ได้ แต่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ แสดงออกไปได้ เพราะเมื่อผีเข้าแล้ว ทุกอย่างจะถูกกระทำและควบคุมโดยผี

2. หัวไม้ และนักดนตรี หัวไม้และนักดนตรีนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่าง ยิ่ง เพราะในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมรจะต้องมีการร้องเซียวผีแต่ละตัวและต้อง

มีเสียงดนตรีประกอบตลอดพิธี เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ กลองเลียงผีเขมร (สกัวโทน) ลักษณะคล้ายกับกลองโทนของไทยแต่มีลักษณะป้อมกว่า

3. คนปักจวม มีหน้าที่ในการทำจวม อาจเป็นลูกหลานหรือเพื่อนบ้านที่มีความสามารถและรู้ขั้นตอนในการทำจวม

4. พี่เลี้ยง คือ ผู้ที่คอยให้ความสะดวกแก่คนทรงในขณะทำพิธี บางครั้งทำหน้าที่เป็นล่ามคอยแปลภาษาเขมรเป็นภาษาไทยให้ด้วย

5. ล่ามและผู้นำสาร ล่ามคือผู้ที่มีหน้าที่แปลภาษาของผีที่กระทำความชั่วทรงขณะมีพิธีเลียงผี อาจเป็นภาษาพูดหรือ ภาษาท่าทางที่ผีแสดงออกมาให้แก่ผู้ร่วมพิธีทราบความหมาย ล่ามจะเป็นใครก็ได้ที่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผีสื่อ ส่วนผู้นำสารคือผู้ที่นำข้อมูลหรือเรื่องราวไปบอกผีในระหว่างทำพิธีหรือไม่ใช้ระหว่างทำพิธีก็ได้ ล่ามและผู้นำสารอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้

3.5 ขั้นตอนพิธีเลียงผีเขมร

ขั้นตอนของพิธีเลียงผี เริ่มตั้งแต่วันก่อนมีการเลียงผี ลูกหลานที่มีเชื้อสายที่ไปทำงานหรืออยู่ในถิ่นอื่นๆ จะทยอยกลับมาเพื่อเตรียมงาน โดยเริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์เพื่อจะใช้ในวันทำพิธี เมื่อถึงวันทำพิธีชาวบ้านจะช่วยกันทำจวมตั้งแต่เช้า เพราะต้องใช้เวลาในการทำมาก บ้านที่ทำจวมจะเตรียมอาหารไว้สำหรับผู้ที่มาช่วยปักจวม

จวมของผีประจำตระกูล

จวมตะไบก์

เมื่อเตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว เวลาหัวค่ำ คนทรง หัวไม้ คนตีกลอง และคนในชุมชนมาพร้อมกันบริเวณที่ทำพิธี ก่อนการทำพิธีคนในบ้านจะนำกระถางเปรอะการไปแขวนที่เสากลางบ้าน พร้อมทั้งจุดธูปบอกเจ้าที่เจ้าทาง ผีบ้านผีเรือนว่าจะมีการเลียงผี จากนั้นหัวไม้จะทำพิธีไหว้ครูกลอง โดยมีเครื่องเช่น

คือ ดอกไม้ ธูป เทียน หมาก พลู บุหรี่ เหล้าขาว 1 ขวด กล้วยน้ำว่า 1 หวี เงิน 8 หรือ 12 บาท ขณะเดียวกันผู้นำสารในพิธีจะทำพิธีแซนจีตุ้ม คือ การเซ่นผีปู่ย่าตายาย โดยจุดธูปปักที่เครื่องเซ่นอย่างละดอก

การแซนจีตุ้ม คือ การเซ่นและเชิญวิญญาณผีทุกตัวมากินเครื่องเซ่น ก่อนที่ผีจะเข้าร่างทรง คนที่มาร่วมในพิธีจะช่วยกันพูดกับผี ผู้ที่พูดภาษาเขมรได้ จะบอกกล่าวเป็นภาษาเขมร โดยพูดขึ้นมาลอยๆ เหมือนเป็นการบอกวิญญาณเหล่านั้นให้มากินเครื่องเซ่น จากนั้นพูดถึงจุดประสงค์ในการเลี้ยงผีครั้งนั้นๆ ว่าเพื่ออะไร และขอให้พิธีการสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีบางคนอาจพูดหยอกล้อกับผี เหมือนคุยเป็นเพื่อนขณะผีกำลังกินเครื่องเซ่น ระหว่างนั้นก็จะมีรินเหล้าเพื่อให้ผีดื่มกินไปด้วย รอดสักระยะหนึ่งผู้ที่ร่วมพิธีจะช่วยกันบอกว่าให้นำเหล้านั้นไปเทในร่อง ผู้ร่วมพิธีจะขยับจานชามกับข้าวให้เคลื่อนจากที่เดิมเล็กน้อยแล้วจึงเรียกผีมากินใหม่เหมือนเป็นอุบายว่าเอาของใหม่มาให้ จากนั้นรินเหล้าใส่ในแก้ว ลักครู่หนึ่งจึงนำไปเทลงร่อง เป็นครั้งที่สอง ทำเช่นนั้นครบสามครั้งเป็นอันเสร็จสิ้นการเซ่น จากนั้นตั้งธูปออก จะมีคนนำอาหารอย่างละเล็กน้อยรวมใส่ในชาม ข้าวหนึ่งใบ เรียกว่า จับจ้าน แล้วนำไปไว้ข้างทางหรือทางสามแพร่ง เมื่อเสร็จพิธีเซ่นแล้วชาวบ้านที่มาร่วมพิธีก็จะรับประทานอาหารร่วมกัน

เมื่อผู้ที่มาร่วมงานรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนการเข้าทรง ขณะจะเริ่มพิธี ร่างทรงก็จะนำผ้าแดงมาห่ม เครื่องแต่งกายของร่างทรงนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบ้านว่าจะห่มอะไรบ้าง บางบ้านอาจใส่ผ้าโจงกระเบนสีแดง บางบ้านโพกหัวด้วยผ้าสีแดง บางบ้านอาจใส่เสื้อสีแดง ไม่ว่าจะแต่งกายอย่างไร สิ่งที่ขาดไม่ได้คือผ้าสีแดงที่ใช้เป็นผ้าคลุมตั้งแต่ศีรษะมาถึงตัวผู้ทรง⁹ นอกจากนี้บ้านของร่างทรงที่มีผีครูเข้าด้วยจะต้องมีผ้าคลุมสีขาวเพิ่มเข้ามา เมื่อแต่งกายเสร็จแล้วร่างทรงจะเข้ามานั่งบริเวณด้านหน้าเครื่องเซ่น ซึ่งมีจวม บายปะลิ่ง เหล้าขาว กล้วยน้ำว่า เป็นต้น จากนั้นคนตีกลองจะนำขี้ไต้มาจุดแล้วนำกลองมาเล่นไฟเพื่อให้หนังกลองตึงเวลาตีจะได้มีเสียงดังไพเราะ เมื่อหนังกลองตึงได้ที่คนตีกลองจะเริ่มตีกลองในจังหวะที่ช้า ขณะนั้นผู้ขับร้องจะร้องเพลงไหว้ครูเพื่อ

⁹ การใช้ผ้าสีแดงนี้จากการสอบถามผู้ที่เป็นลูกหลานของร่างทรงบอกว่า ผีชอบผ้าสีแดง ทั้งนี้สีแดงอาจเป็นสีที่มีพลังและช่วยกระตุ้นความรู้สึกของผีและผู้ร่วมพิธีด้วยกันได้

บูชาครูก่อน เมื่อจบแล้วจึงเริ่มร้องเชยผีตัวแรก ร่างทรงจะนำผ้าแดงมาคลุมตัว โดยคลุมตั้งแต่ศีรษะไปตลอดทั้งตัว ร่างทรงจะจุดเทียนและนำเทียนวางในโถก ขณะเดียวกันฟี่เลี้ยงจะจุดธูปปักไว้ที่จวมทุกจวม จวมละ 1 ดอก

การลงไฟที่หน้ากลอง

ร่างทรงคลุมผ้าแดง กำลังจับโถกเพื่อเข้าทรง

เมื่อเรียบร้อยคนทรงจะจับโถกไว้ หัวไม้ร้องเพลงเชยผี คนตีกลองเริ่มตี ในจังหวะช้าก่อนและกระชั้นขึ้นเมื่อสังเกตเห็นโถกเริ่มหมุนจากช้าเป็นเร็วขึ้นตามลำดับแสดงว่าผีเข้าแล้ว เมื่อผีเข้าแล้ว คนทรงจะปล่อยโถก แล้วกระโจนเข้าไปร่วมวงกับคนตีกลองเพื่อเล่นกับกลอง ฟี่เลี้ยงหรือชาวบ้านที่มาร่วมพิธีจะช่วยกันพูดและแห่เล่นกับผีที่อยู่ในร่างคนทรง

ขณะที่เข้าทรงนั้นผีบางตัวอาจจะกินเครื่องเซ่นโดยวิธีการจับขึ้นมาแล้วกิน โดยวิธีสุดคม และมีการพูดคุยกับบรรดาลูกศิษย์โดยมีล่าม คือผู้ขับร้องเพลงหรือฟี่เลี้ยงช่วยแปลภาษาระหว่างผีกับผู้ร่วมพิธี จากนั้นผีก็จะมาเล่นกับกลองโดยทำท่าเหมือนเต้นหรือรำ เมื่อผีตัวนั้นเหนื่อยหรือพอใจแล้ว จะออกจากร่างทรง คนทรงก็จะเข้าทรงผีตัวต่อไป โดยกลับไปบริเวณหน้าจวม จากนั้นจะใช้ผ้าแดงคลุมเซ่นเดิม ผู้ที่ตีกลองจะตีจังหวะช้าลง คนที่เป็นหัวไม้จะร้องเรียกชื่อผีตัวต่อไป และร้องเพลงเชยผี คนทรงจะเอามือจับโถกเหมือนครั้งแรก เมื่อผีเริ่มเข้า โถกจะหมุนเร็วขึ้นจังหวะกลองจะเร่งเร็วขึ้น เมื่อผีเข้าแล้วจะมองหาจวมที่เป็นตัวแทนของตนเพื่อดูความสวยงามของจวมว่าสวยงามหรือไม่ ถ้าไม่สวยงามหรือดอกไม้เหี่ยวก็จะแสดงท่าที่ไม่พอใจหรือทำลาย ถ้าผีพอใจจวมจะแสดงท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใส จากนั้นผีก็จะกินเครื่องเซ่น เต้นรำและพ่นเหล้าให้กับลูกหลาน ลูกศิษย์และผู้ป่วยเพื่อให้โชคดีหรือหายป่วยทำเช่นนั้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะครบผีทุกตัวที่จะเชย ทั้งนี้ ผ้าที่ใช้คลุมนั้น จะเป็นสีแดงหรือสีขาว ขึ้นอยู่ว่าเป็นผีตัวไหน และเมื่อถึงผีตัวสุดท้ายผีจะนำเหล่าที่ใช้ในพิธีมาตีโดยการสุดคมและนำไปแห่

เพื่อเล่นกับคนตีกลอง สุดท้ายจะให้เหล่าแก่คนที่ผีพอใจ จากนั้นนำกล้วยซึ่งเป็น
สิ่งที่ผีหวงอย่างมากมาแบ่งให้เฉพาะบางคนเท่านั้น และเมื่อเล่นกับคนตีกลองจน
พอใจจึงออกจากร่างทรงไป โดยคนทรงจะกลับไปท่อน้ำจมน้ำ ดับเทียนในโตก คน
ตีกลองจะหยุดตี ผีก็ออกจากร่างทรงไป

ขั้นตอนสุดท้ายของการเลี้ยงผี คือ การรำเก็บดอกไม้¹⁰ ผู้ที่จะรำเก็บดอกไม้
นี้จะเป็นใครก็ได้ที่มาร่วมในพิธีแล้วสามารถรำตามขั้นตอนได้ ดอกไม้ที่เก็บ
คือ ดอกลั่นทม และผ้าขาว โดยผู้รำจะเดินรำด้านหน้า แล้วมีคนถือกระบุงที่มี
เทียนจุดอยู่ปากกระบุงเดินตาม คนตีกลองก็เริ่มตีเป็นจังหวะให้คนรำ คนรำจะ
รำพร้อมกับเก็บดอกลั่นทมไป เมื่อเก็บดอกลั่นทมหมดจะนำผ้าขาวมาพับและ
ใส่ในกระบุง ขณะที่ใส่ผ้าขาวลงในกระบุงต้องใช้ผ้าปิดเทียนให้ดับแล้วจึงใส่ผ้า
ขาวลงในกระบุงทันที ขณะนั้นคนที่ตีกลองจะต้องจูงหว่าประคบด้วย โดยให้
จังหวะกลองสุดท้ายจบลงพร้อมกับเทียนที่ถูกดับทันที เพราะหากเทียนดับไม่
พร้อมกับการตีกลองจบจะถือว่าพิธีไม่สมบูรณ์ หากบ้านใดที่ไม่มีการทำเพดาน
ด้านบน จะไม่มีขั้นตอนการรำเก็บดอกไม้ แต่รื้อจวนได้เลย

การรำเก็บดอกไม้ ขั้นตอนสุดท้ายในปะรำพิธี

หลังจากรำเก็บดอกไม้แล้ว ไฟเลี้ยงและญาติพี่น้องของร่างทรงก็จะช่วยกัน
นำจวนมารื้อออกใส่ในกระบุงที่ใช้รำเก็บดอกลั่นทม เมื่อรื้อหมดทุกจวนแล้ว ก็ให้
คนนำของเหล่านี้ไปทิ้งที่นอกบ้าน เมื่อทิ้งเสร็จแล้วไม่ให้หันกลับไปมอง พร้อม
กันนี้ให้เก็บใบไม้มา 1 ใบเพื่อนำมาไหว้หัวไม้ผูกเรียกขวัญให้กับร่างทรง เมื่อได้

¹⁰ การรำเก็บดอกไม้นี้ เป็นสัญลักษณ์ของการเสร็จสิ้นพิธี สิ่งต่างๆ ที่กระทำผ่านมาแล้ว หมายรวมถึงสิ่งที่ไมตรี
ที่ลูกหลานได้กระทำ ลูกเรือตอนและนำไปทิ้ง จะมีสิ่งใหม่และดีเกิดขึ้นต่อไป

ใบไม้แล้วให้รีบเดินกลับบ้านทันทีเพื่อไม่ให้สิ่งที่ไม่ดีตามมานั่นเอง การผูกเรียกขวัญ ร้างทรงทำโดยนำใบไม้มาวางบนฝ่ามือของร่างทรงแล้วนำสายสิญจน์ที่อยู่ใบบายปะลึงมาผูกข้อมือให้ เป็นอันจบพิธี

4. ผลดีของพิธีกรรมเลี้ยงผีเขมร

การนับถือผีเขมรและพิธีกรรมเลี้ยงผีที่กล่าวมาข้างต้นนี้ให้ผลในการเป็นที่พึ่งของลูกหลานเชื้อสายเขมรอย่างดีและมีประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในระดับครอบครัวและระดับสังคม คือ

4.1 เป็นหลักในการดำรงไว้ซึ่งพิธีกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ดังที่กล่าวแล้วว่า บริเวณบ้านหัวสำโรงนั้นกลุ่มคนที่มาตั้งบ้านเรือนกลุ่มแรกเป็นชาวเขมร การที่ชาวเขมรจะนำพิธีกรรม ธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มาปฏิบัติเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มชุมชนของตนนั้นนับว่าได้รับผลเป็นอย่างดี เพราะพิธีกรรมเลี้ยงผีเขมรนั้น ทำให้คนเขมรในชุมชนไม่ลืมรากฐานความเป็นมาของตนเอง อีกทั้งยังแสดงถึงความมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองอีกด้วย

4.2 เป็นเครื่องกำหนดควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีระเบียบวินัย และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความเชื่อที่บอกและสั่งสอนกันตลอดมาของชาวไทยเชื้อสายเขมรว่า ห้ามลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน มิเช่นนั้นจะทำให้ผีป่วนตายายโกรธและมาลงโทษ ซึ่งเป็นข้อห้ามหญิงชายไม่ให้เกิดความสัมพันธ์กันก่อนวัยอันควร อีกทั้งเป็นการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไม่ให้ประพฤติตนนอกกลุ่มนอกทาง แม้กระทั่งผู้ใหญ่ที่ประพฤติผิดลูกเมียผู้อื่นหรือการหย่าร้างก็ถือว่าเป็นการละเมิดกฎของผีเช่นกัน การใช้ความเชื่อและความกลัวเข้ามาเป็นกุศโลบายในการควบคุมพฤติกรรมข้อนี้ ได้มีส่วนช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคมปัจจุบันด้วย คือ ลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ลดปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ ลดปัญหาการทำแท้ง ลดปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า ลดการเกิดโรคติดต่อจากการมีเพศสัมพันธ์ ลดปัญหาการหย่าร้าง เป็นต้น เมื่อวัยรุ่นปฏิบัติตามข้อห้ามมีส่วนช่วยทำให้ผู้ปกครองมีความสบายใจขึ้นเนื่องจากบ้านใดที่มีผีเขมรประจำตระกูลของตนเองจะไม่กล้าทำความผิด พ่อแม่จึงรู้สึกสบายใจในการควบคุมความประพฤติของลูกหลานโดยใช้ความเชื่อนี้

4.3 เป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดอันเกิดจากปัญหาที่ยังไม่มีทางออก การนับถือผีและพิธีเลี้ยงผีนี้มีส่วนช่วยในการผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ที่มาร่วมพิธีได้ เนื่องจากเมื่อบางคนมีปัญหา เช่น กังวลเกี่ยวกับลูกหลานเมื่อมีข้อห้ามในการลักลอบการได้เสียกันก่อนแต่ง ทำให้ผู้ปกครองลดความกังวลได้ส่วนหนึ่ง หรือเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนได้มาเล่าได้ระบายออกให้ผีได้ฟังหรือได้รับการพนให้โชคดีก็จะทำให้บุคคลมีกำลังใจเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นที่พักใจสำหรับลูกหลานชาวไทยเชื้อสายเขมร ที่มีผีบรรพบุรุษอยู่ประจำบ้าน ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เวลาเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนใจได้มานบนานบอกกล่าวกับผีประจำตระกูลที่เป็นเหมือนปู่ตายาย ก็ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น

4.4 เป็นการส่งเสริมจริยธรรม ด้านความกตัญญูในครอบครัว ที่กล่าวเช่นนี้เพราะ เมื่อบรรพบุรุษเสียชีวิตไปแล้ว บางครั้งลูกหลานอาจมีภาระหน้าที่การทำงานทำให้ลืมนึกถึงบรรพบุรุษ สิ่งที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ เมื่อมีพิธีนี้จึงทำให้ลูกหลานที่ยังอยู่ได้แสดงความระลึกถึงปู่ตายายที่ล่วงลับไปแล้วได้มากราบไหว้ขอพรได้รับการพนเหล่าให้โชคดี นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการให้ญาติพี่น้องได้มาพบปะกัน กล่าวคือ เมื่อลูกหลานโตขึ้นต่างก็ต้องไปทำงานต่างถิ่นหรือผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วก็ย้ายไปอยู่กับครอบครัว แต่เมื่อมีพิธีกรรมทำให้ลูกหลานต้องกลับมาร่วมงาน ทำให้ญาติพี่น้องที่อยู่ไกลกันได้มาพบปะกันและช่วยกันทำงาน

4.5 เป็นกุศโลบายในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ป่วย สำหรับการเลี้ยงผีเพื่อแก้บนนั้น จะมีญาติพี่น้องที่มีเชื้อสายผีเขมรและญาติพี่น้องของผู้ป่วยมาร่วมพิธี เพื่อมาช่วยกันจัดเตรียมข้าวของเครื่องเซ่นไหว้ในการทำพิธีทำให้ญาติมิตรได้มาพบปะกัน เมื่อญาติกลับมาจะทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจเพิ่มมากขึ้น

4.6 เป็นการส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีความสามัคคีกัน กล่าวคือ เมื่อมีการเลี้ยงผีถ้าเป็นผีบรรพบุรุษก็จะมีผลในแง่ของการช่วยกันทำงาน คือ วันที่เลี้ยงผีจะมีการทำจวม ชาวบ้านจะมาช่วยกันทำจวม ตั้งแต่เช้า ซึ่งผู้ที่มาช่วย จะช่วยด้วยความเต็มใจ หากบ้านอื่นมีการเลี้ยงผี ก็จะไปช่วยกันเปรียบเสมือนถือแรงกันและกัน ในตอนค่ำของวันทำพิธีก็จะมาร่วมพิธี จะช่วยกันทำงานและรับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนในกรณีที่มีการเลี้ยงผีที่ศาลเจ้าพ่อซาน มีส่วนสร้างความ

สามัคคีให้กับชุมชนอย่างยิ่ง เพราะชาวบ้านต่างจะช่วยกันบริจาคเงินเพื่อนำไปซื้อเครื่องเล่นที่จะใช้ในวันพืธี นอกจากนี้ชาวบ้านบางส่วนยังนำผลไม้ที่หาได้ตามฤดูกาล อาหาร และเครื่องดื่มมาร่วม เพื่อเลี้ยงผู้ที่มาเข้าร่วมพืธี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นับว่าเป็นการช่วยลดความเห็นแก่ตัวของคนในสังคม และช่วยรวมกลุ่มบุคคลให้มาร่วมงานในคราวเดียวกัน

4.7 ช่วยอนุรักษ์ภาษา การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยอนุรักษ์ภาษาเขมรไว้ได้ เพราะในขั้นตอนของพิธีกรรม ยังมีการเรียกอุปกรณ์หรือขั้นตอนในพืธีเป็นภาษาเขมร เช่น คำว่า จวม ไต่ก ตะโบ้ก บายปะลิ่ง มลูปกาเซอ จับจำแน เล็งโรง เป็นต้น

5. ผลกระทบจากพืธีเลี้ยงผีเขมร

อย่างไรก็ตามนอกจากจะพบข้อดีที่เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวและชุมชนแล้วจากการสังเกตและสอบถามผู้ที่นับถือผีและต้องเตรียมพืธีเลี้ยงผีนั้น พบว่ามีผลกระทบเชิงลบในบางด้าน คือ

5.1 ทำให้ผู้ที่ถูกเลือกเป็นร่างทรงต้องเจ็บป่วย นับตั้งแต่ถูกเลือกให้เป็นร่างทรง บางคนก็ถูกกระทำให้เจ็บป่วยตั้งแต่ต้นเมื่อยอมรับเป็นร่างทรงแล้วจึงหาย ในขณะที่เป็นร่างทรงแล้วเมื่อลูกหลานในเชื้อสายไปทำผิดผีบางครั้งคนที่ถูกลงโทษกลับไม่ใช่ผู้ทำผิดแต่กลับเป็นร่างทรงที่ต้องรับการลงโทษนั้น ๆ เช่น ปวดหัว ปวดท้อง เจ็บป่วยต่าง ๆ นานา ต่อเมื่อได้ไปบนบานแล้วจึงได้หาย หากลูกหลานไม่มาขอขมา ไม่มาทำพืธีหรือแอบลักลอบได้เสียกัน โดยที่รู้ว่าใครเป็นคนผิด ก็ทำให้ร่างทรงได้รับความเจ็บป่วยเพราะหาตัวผู้ทำผิดไม่ได้ ส่วนใหญ่ผู้ที่เป็นร่างทรงในปัจจุบันมีอายุมาก เมื่อเจ็บป่วยครั้งใดลูกหลานที่อยู่ใกล้ซิดดูแลก็รู้สึกไม่สบายใจ เนื่องจากผู้สูงอายุเมื่อเจ็บป่วยจะมีอาการรุนแรงกว่าหนุ่มสาว ทำให้ลูกหลานรู้สึกไม่ดีที่ผีไม่ไปลงโทษคนผิด แต่กลับมาทำกับร่างทรง

5.2 ค่าใช้จ่ายสูง ในอดีตค่าครองชีพต่ำและเศรษฐกิจมีความคล่องตัวทำให้ไม่เกิดปัญหา แต่ในปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ มีราคาแพงในการทำพืธีแต่ละครั้งนั้นต้องใช้งบประมาณสูง ทั้งรายจ่ายเครื่องประกอบพืธีและค่าอาหารเลี้ยงผู้มาร่วมพืธี นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังต้องมีค่าตอบแทน

คนตีกลอง คนร้องเพลง และคนบักจวม เพื่อเป็นสัญญาณจากบ้านที่ทำพิธี เพราะบุคคลเหล่านี้ต้องเสียสละเวลาส่วนตัวในการประกอบอาชีพมาช่วยงาน

5.3 เป็นภาระ เนื่องจากบางครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นภาระที่จะต้องทำพิธี เพราะบางครั้งต้องไปทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ เวลาที่มีพิธีจะต้องลางานเพื่อกลับมาช่วยทำให้เสียรายได้ส่วนหนึ่งไป

5.4 ความเชื่อ อาจนำอันตรายมาสู่ชีวิต การที่มีความเชื่อในเรื่องผีเขมรนี้ อาจทำให้ผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เชื่อว่าพิธีกรรมนี้จะทำให้หายได้ จึงไม่ยอมไปรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน บางครั้งกว่าจะรู้ตัวว่าเป็นโรคที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การถูกผีบรรพบุรุษทำก็อาจไม่ทันต่อการรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน

บทส่งท้าย

ปัจจุบันนี้หมู่บ้านหัวลำโรง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความเปลี่ยนแปลงไป จากอดีตอย่างมาก เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ไม่ไกลจากเมืองหลวงจึงได้รับอิทธิพล ของความเจริญเข้ามาเต็มทีที่อุปกับในหมู่บ้านมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้น จึงทำให้มีผู้คนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมากส่วนคนในชุมชนเองก็ย้าย ไปอยู่ในถิ่นอื่นทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิมจางลงไป นอกจากนี้การศึกษาของ ลูกหลานที่สูงขึ้นส่งผลต่อความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อีกทั้งความเจริญ ก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้คนรุ่นหลังเห็นความสำคัญในการรักษาโรคของพลัง วิญญานบรรพบุรุษลดลงไป ผลกระทบจากพิธีกรรมที่ส่งผลต่อลูกหลาน รวมถึงภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่สูงขึ้น และการผลิตเปลี่ยนช่วงอายุของคน บ้างจึงเหล่านี้นำให้พิธีกรรมของบรรพชนรุ่นปู่ย่าตายายที่เคยถือปฏิบัติต่อกันมา ถูกลดทอนความสำคัญลงไป หากลูกหลานไม่ช่วยกันธำรงรักษารากแห่งวัฒนธรรม อันดั่งามนี้ไว้ อีกไม่นานพิธีเลี้ยงผีเขมรอาจกลายเป็นเพียงตำนานให้ได้เล่าขานต่อกัน

เอกสารอ้างอิง

บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

พิมุข ชาญธนวัฒน์. “เมื่อคนเลี้ยงผี แล้วผีจะเลี้ยงคน.” ศิลปวัฒนธรรม 18, 5 (มีนาคม 2540): 184 – 187.

วลัยลักษณ์ ทรวงศิริ. “สัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีกรรมเลี้ยงผี งานปีบ้านเขาทอง

อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์.” เมืองโบราณ 27,2 (เมษายน - มิถุนายน 2544) : 93 - 105.

วนิดา ขำเขียว. ศาสนาสากล (World Religious) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2548.

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ออกข้อมูล

1. นาย เจียบ สุริแสง อายุ 87 ปี อาชีพ - ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นล่ำในพิธีเลี้ยงผี และตีกลองในงานเลี้ยงผี (ปัจจุบันไม่ได้ตีกลองประกอบพิธีแล้ว) สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 79 หมู่ 2 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 และ วันที่ 23 กันยายน 2555 (เสียชีวิตแล้ว)

2. นางเผย สุริแสง อายุ 80 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็น รำทรงในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมรมามากกว่า 50 ปี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 79 หมู่ 2 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 (เสียชีวิตแล้ว)

3. นายจิววัฒน์ สุริแสง อายุ 40 ปี อาชีพ รับจ้าง ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นผู้จัดเครื่องประกอบพิธีตั้งแต่วัยเยาว์ สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 79 หมู่ 2 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 และวันที่ 23 กันยายน 2555

4. นางล้นทม ทองเกตุ อายุ 70 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นรำทรงในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมร สัมภาษณ์ที่ บ้านเลขที่ 73 หมู่ 6 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

5. นางพนม ศรีมาลา อายุ 60 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็น ล่ำและผีเลี้ยง สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 49/1 หมู่ 6 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

6. นางแซม สุนทรชัย อายุ 72 ปี เป็นรำทรงในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมร กว่า 40 ปี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 59 หมู่ 10 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 (เสียชีวิตแล้ว)

7. นางสุภาพ อุงสิริ อายุ 80 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นรำทรงราว 20 ปีมาแล้ว สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 96/1 หมู่ 2 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552 และวันที่ 23 กันยายน 2555

8. นายสี นพพะ อายุ 71 ปี อาชีพ ทำนา ความเกี่ยวข้องกับพิธี เลี้ยงผีเขมร เป็นผู้ติกลงในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมรตั้งแต่อายุ 30 และเปลี่ยนมาเป็นผู้ขับร้องเพลงเซญผี จนถึงปัจจุบัน สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 5 ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

9. นายชำนาญ สรวมศิริ อายุ 46 ปี อาชีพ รับราชการ ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นผู้ที่มีความสนใจและศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ บ้านหัวสำโรงรวมถึงพิธีกรรมเลี้ยงผีเขมร สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 57/1 หมู่ 3 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

10. นายทศ สำราญ อายุ 67 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นผู้ติกลงประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมรตั้งแต่วัยหนุ่ม จนถึงปัจจุบัน วันที่สัมภาษณ์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

11. นายเทียน โสมเภา อายุ 74 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นผู้ติกลงประกอบพิธีเลี้ยงผีเขมรตั้งแต่วัยหนุ่ม จนถึงปัจจุบัน วันที่สัมภาษณ์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

12. นายสวัสดิ์ เสาวกุล อายุ 63 ปี ความเกี่ยวข้องกับพิธีเลี้ยงผีเขมร เป็น ร่างทรงของเจ้าพ่อซาน สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ 3 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

13. นางสุภาพร อุงศิริ อายุ 50 ปี อาชีพ รับราชการ ความเกี่ยวข้องกับ พิธีเลี้ยงผีเขมร เป็นบุตรสาวของคุณยายสุภาพ เคยได้ร่วมและเห็นพิธีกรรม การเลี้ยงผีมากกว่า 40 ปี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 96/1 หมู่ 2 ระหว่าง เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552

14. นายทองอยู่ สิทธิ อาชีพ ทำระนาดเอก หุ้ม ความเกี่ยวข้องกับพิธี เลี้ยงผีเขมร เป็นผู้เคยร่วมพิธีและติกลงในพิธี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2552